

ki plačujemo svoje dače jednako Nemcem. Mi ne sovražimo nobenega tujega naroda pa to zahtevamo na slovenskeji zemlji, da ljudje, ki pri nas prebivajo, tudi nas spoštujejo ter se ne drznejo nam na kvar šopiriti se, nas strahovati, zasramovati.

Čujemo, da se nekateri Nemci, v zvezi z nemškutarji res drznejo prošnje pošiljati na Dunaj zoper nas, zoper pred Bogom in svetom opravičeno jednakopravnost našega jezika v uradih in šolah. Slišimo, da so to storila mesta Maribor, Ptuj, Celje, Slov. Gradec, trgi Mahrenberg, Muta, Vozenica, Vitanje, Laško, Kozje. Poroča se nam, da je ptujski nemškutar Mihelič nemške takšne prošnje slovenskim županom doposlal in da so jih nekateri župani res podpisali, posebno okolo Ptuja, Pohorja itd. Vemo, da nemški listi „Tagespost“, „Marburger-“ in „Cill. er Zeitung“ neprestano Nemce ščtujejo zoper nas. Naposled delajo nasprotniki na to, da ob konci maja ali začetku junija skličejo in zbobnajo velik shod — Partei tag — Nemcev, nemčurjev in nemškutarjev v Celje, da bodo zoper nas Slovence psovali in resolucije sklepali ter svetu bahaje se kazali: glejte, kako smo Slovence na spodnjem Štajerskem potlačili, ponemčili, iztrebili; kmalu jih ne bode več!

Kaj hočemo tukaj storiti Slovenci? Najprville imamo slovenske narodnosti svoje še premalo zavedne brate svariti in tako zabraniti, da ne bodo nemških prošenj podpisovali.

Zastran nemških mest in trgov in „Partei-tag“ pa bodemo prisiljeni tudi v Celje in iste dni sklicati velikansk shod štajerskih Slovencev. Na tisoče nas mora privreti, da javno, jasno in glasno, pošteno in postavno protestiramo zoper uže brezsranno in drzno rovanje nekaterih zagriženih prusko nemških kričačev, ki hočejo zavoljo nekaterih, sicer poštenih Nemcev med nami, proglasiti spodnjo Štajersko kot uže ponemčeno pokrajino. Tolike nesramnosti ne smemo in ne moremo mirno prenašati. Toraj na delo!

Zasramovanje Slovencev.

(Govor drž. poslanca dr. Vošnjaka v drž. zborni)

I. Kakšno omiko širijo nekateri nemški listi v svojem sovraštvu do Slovencev, to kaže neka mazarija v celovskem lističu: „Freie Stimmen.“ To je pol v nemščini, pol v slovenščini zložena zabavljica na narodnjake. A v tej pesni nabajam vendar čudovit stavek, ki dokazuje ravno nasprotje od tega, kar so gospodje dokazati hoteli. Glasi se namreč tam v tretjej strofi, — prositi moram gospode, da smem to citati, pisano je v takem jeziku, da ga tudi Neslovenec more umeti (bere):

„Das Windische bios nucamo
Wenn reden wir z ljub' mamico
Alj očkam, bratom mit dem Knecht,
Nur da slovensko kommt uns recht.“

Torej! Tu se pravi, da ljudje slovenski samo potrebujejo, kedar z ljubo mamico, z očetom, bratom, ali, kakor se zaničljivo pristavlja, s hlapcem govorijo. Kateri jezik je toraj ljudski jezik? Če ljudstvo med seboj, če vsak z materjo, očetom, bratom samo slovenski govori, se more tu reči: ljudje ne ljubijo svojega jezika?

Da, ljubijo ga, ker je jezik, katerega govoriti so mater slišali in se učili prve svoje misli izražati. A način, kakor se počenja zdaj s slovenskim narodnim jezikom v Koroškeji, ne odvzima ljudstvu le narodno, marveč tudi moralčno čuvstvo in samosvest. (Dobro! dobro! na desnici.) To ravnanje ponižuje vsak narod, ki ljubi svoj jezik in narodnost, in žalostni izgledi surovosti so se mi poročali tudi iz Koroške, katere surovosti so si pozamezni ljudje roditeljem nasproti dovolili. Meni je pravil nekdo, ki je bil sam navzočen pri tem dogodjaji, kako je nekov iz naše nove šole izišli kmetski fant svojemu očetu povedal v obraz psovko „ti slovenski bedak“ (du windischer Trottel), (Čujte! čujte! na desnici), ker uže zna nemški — saj vemo, kaj pomeni „nemški znati“ — prav za prav nemški lomi, oča pa samo slovenski govori. Če tu, gospoda moja, ne trpi npravstvena odgoja mladine, sodite sami iz žalostnih dogodjajev. (Istina na desnici.)

Gospoda moja, jaz mislim, da sem vam jasno in žal! resnično sliko o razmerah v Koroškeji podal in vse ugovore tako pojasnil, da si morete zdaj sami napraviti sodbo, ali imajo v interpelaciji navedene trditve kake neresničnosti v sebi. Pravo in resnično je vse, kar sem omenil, dokaz temu oficijelni akti, katere sem navel; torej morejo pač oni gospodje, kateri so na mojo prošnjo podpisali interpelacijo, biti pomirjeni, ker so resnico in nič kot resnico podpisali.

Gospoda moja! Jaz moram prav za prav obzalovati, da ravno v Koroškeji v nekih krogih obstaje tako sovraštvo proti Slovencev. A ne morem se čuditi o tem; kajti povsodi, kjer se je ljudstvo iznarodilo, stopali so ravno potomci iznarodenih najhuje proti sonarodnjakom (Istina! na desnici); to vidimo po vsem svetu in tudi v Koroškeji.

Koroška bila je do 13. in 14. stoletja popolnem slovenska, v tem, ko je zdaj le še v južnem delu slovenska. Ponemčevanje pa se nij izvršilo le z iznarodovanjem, marveč deloma pa naseljevanji, ker je bilo prebivalstvo takrat menj gosto in se vsled tega porinilo proti jugu; a vsekako je bila Koroška nekdanj slovanska; to izprevidamo iz zelo zanimivih spomenikov.

Znano bode pač gospodom, osobito onim, ki se bavijo z nemškim slovtvom, da je 1227. leta „minnesänger“ Ulrich von Lichtenstein potoval po teh deželah. Nastopil je takrat pot iz Benetk, se je tam kot kraljica Venera preoblekel in je skozi Koroško dalje na sever do Česke potoval. Ta Ulrich von Lichtenstein je poslal sla

pred seboj, da naznani vsem knezom onih dežel, kjer bude potoval, njega prihod. Ta sel je, kar mimogrede omenim, prišel tudi v Kindberg v Stajerskeji k Otonu pl. Bučkove, kateri mu je odgovoril (bere):

„Vil edeliu klünigün,
Juch heizet willekomen sin
In Ditzlant ein windisch wip.“

Ta Oton je torej menil, ker pride kraljica z juga, da je ta Venera vindiška ali slovenska žena. Ko je Ulrich von Lichtenstein prišel na koroško mejo, pričakoval ga je tu knez koroški s 100 svojih vitezov, in sestanek opeva Ulrich von Lichtenstein v svojej znanej pesni toko-le (bere):

„Der Fürste und die Gesellen sin
Mich hiezen willekommen sin;
Ir gruoß was gegen mir alsus,
Buge waz primi, gralva Venus“.

to se pravi v slovenščini: „Pozdravi Bog Vas, Venera kraljevska“. Knez koroški je torej tedaj s svojimi vitezi vred slovenski govoril. Znano je tudi, da je v istem času knez svojemu ljudstvu obljubo dal v slovenščini, o čemer priča historični spominek na Gospesvetskem polji, kjer se je knez kronal.

Obžalujem, da so Slovenci Koroške to predzgodovino popolnem pozabili; a nadejam se, da se je bodo zopet spomnili in prišli do zavesti, da so potomci naroda, kateri se je nekdanj daleč čez zdanje jezikovne meje razširjal in da je njega jezik zelo star in se je že v 9. stoletji pisal. Da si je ona (leva) stran trditelj mojega prijatelja dr. Tonklija s posmehom sprejela, da je slovenščina kot pismeni jezik starejša, nego nemščina, ponovil bom to trditelj. Kakor znano, je zdanja slovenščina hči staroslovenščine, in isto tako znano je, da se je v staroslovenščini spisala že množina knjig, ko se o nemščini kot pismenem jeziku prav za prav še govorilo nij; le v gotščini je bilo nekaj odlomkov.

Torej se ne more Slovincem očitati, da je njih jezik nov, narejen, tudi ne, da še le nastaja, kakor je gospod vitez Carneri trdil.

(Konec prihodnjic.)

Gospodarske stvari.

Mak (Papaver somniferum) in njegova posejatev.

Mak je jednoletna rastlina z vejastim 3, 4 do 6 čevljev visokim stebлом, ima štirilistnat velik cvet in drobna semenska zrnica v veliki mnogopredalčkasti glavici.

Mak je trojne sorte: 1. beli mak ima beli cvet in belo seme; 2. črni mak z rudačim cvetom in črnkastim semenom; 3. modri mak ima debele zaprte glavice, rudače modri cvet in modrikasto seme; ta sorta rodi več semena ko beli mak pa manj ko modri. Olja pa daje več. To poslednjo sorto večidel tam sejejo, kjer mak

v velikem pridelujejo. Ta rastlina zasluži, da si tudi manj semena vrže, bolj ko vsaka druga oljnata rastlina, da se marljivo seje, kajti potrebuje le malo časa, da vzraste in dozori, se prilaga vsakemu žitnemu kolobaru, ni posebno občutljiva proti slani in suša ji ne škodi tako lahko in prenaša celo mrazove višjih krajev.

Mak zahteva prhko globoko vzrahljano, dobro opleto in močno pognojeno zemljo. Mak se more po vsakem drugem sadežu sejati, celo kot drugo posejalo po repi, zelju in drugih okopavnih sadežih pa tudi med korenje.

Mak se seje rano spomladi konec aprila, začetek maja, sploh pa kolikor prej toliko bolje. Seje se navadno na široko, se le plitvo povleče in potem povalja. Posejatev po vrsti je boljša. Kdor hoče lepo zrno in mnogo olja, ga ne sme pregosto sejati.

Na oral ga gre 2½—3 funte. Dokler raste, se mora marljivo oplevati, kjer je pregest, se mora popipati in naj manj dvakrat okopati. Dobro ga je tudi osipati. Žetev je navadno meseca avgusta. Mak se ali popiplje ali požanje, rahlo poveže in v kopice postavi, da se posuši. Suh se pospravi na škedenj in izmlati, pri čemur se pa mora paziti, da se s cepci seme ne razbije. Zato je dobro slame spod nastlati. Drugod tudi na škoporesnici glavice porežejo in seme iztresejo iz glavic in potem s siti očistijo.

Čisto zrnje se na zračnem podu tanko razgrne in večkrat premeša, da se tako pesuši in ne zaduhli ali celo splesni. Pridelek se navadno računi 16—17 mernikov od orala. Mernik semena vaga 67—80 funtov in daje po 18, 24 in celo po 30 funtov olja.

Makovo zrnje se raznovrstno rabi kot začimba k jedim, v kuhinji in za pecivo, za zdravilo in za olje. Makovo olje je zaradi slabe in okusnosti za jedi posebno pripravno. Prga iz maka, ki se je mrzel prešal, se poje, druga pa živini kot klaja položi. Stebla, listno rebrovje in glavice imajo omamljivo tvarino v sebi in zato tega živina ne sme povžiti. Naj bolje kaže vse slamovje zažgati. Seme za prihodnjo posejatev se hranuje v glavicah, ki se pod streho varno kam obesijo.

Divji oves.

Jeden naj sitnejših plevelov je divji oves. Njegovo seme ostane dolgo časa kaljivo in veter ga daleč raznosi, ker se rese take, da se sapa lahko o nje vpre. Zato je pa tudi pokončanje tega plevela precej težavna reč. Jeden sam posestnik na jednom kraju malo ali nič ne opravi. Tu morajo vsi skupno pomagati. Prav čisto seme za posejatev, praha in okopavni sadeži, posebno pa posejatev repiča so naj bolj izdatni pomočki zoper plevel, divji oves. Ako ga je med jarino veliko, nič ne preostaje, ko vse vkup poseči in v seno posušiti. Tudi kaže take njive, ki so z div-